ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ
ਡੀ. ਫਲਸ਼ੌ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਬਲਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ।
ਬਨਾਮ
ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।
5 ਜਨਵਰੀ, 1962

1961 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 95-ਡੀ।

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V)- ਧਾਰਾ 488- ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ- ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਵਿਭਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ- ਸਬੂਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਗਵਾਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ- ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਪਤੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਆਰੀ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਤੀ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਤਨੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ 6 ਫਰਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 438)

ਧਾਰਾ 435/439, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਸ਼ੱਲਿਆ ਪਾਹਵਾ, ਲੇਡੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਿਤੀ 28 ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਲੇਡੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ: ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ।

ਆਰਡਰ

ਫਾਲਸ਼ੌ. ਸੀ.ਜੇ.- ਇਹ ਧਾਰਾ 488 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਕੇਸ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਮਿਤੀ, 28 ਅਕਤੂਬਰ, 1960 ਨੂੰ ਲੇਡੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਬਲਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੰਦਰ ਵਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਪਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਵਿਭਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਤਨੀ 'ਤੇ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ।

ਪਤੀਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਡੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਈ। ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਆਮ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਰਸ ਸੋਮਸੁੰਦਰਮ, ਜੇ. ਰਘੂ-ਪਥੁਲਾ ਸੁਬਾਯਾਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੂਪਥੁਲਾ ਵੈਂਕਟਾ ਰਾਓ, (1) ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸਤਾ ਪਿੱਲਈ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਥਮਲ (2) ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(1) 1954 ਕਰ. ਐਲ.ਜੇ. 85 (ਮਦਰਾਸ)
(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1938 ਮਦਰਾਸ 883

ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਤੀ ਦਾ ਪਤਨੀ ਦੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਭਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ

ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ, "ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਇੱਕਮਾਤਰ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਖੰਡਨ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਲਈ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਕੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਅਭਿਆਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪਤਨੀ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਚਾਰ ਦੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਤਨੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਉਹ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਲੇਡੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 22 ਜਨਵਰੀ, 1962 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

16573 ਹਾਈ ਕੋਰਟ-1,000-4-6-62-ਸੀ., ਪੀ&ਐਸ., ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਤਾ -

ਉਰਮਿਲਾ ਰਾਣੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ

ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।